

การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น*

Learning Management According to The Four Noble Truths,
Social Studies, Religion and Culture, Phrapariyatthamma School
General Education Department Prapassorn Wittaya School,
Wat Si Nuan, Khon Kaen Province

พระมหาพงษ์เพชร วชิรเมธี (แสงใส), ปาณจิตร สุกุมาลย์ และนิรัช เรืองแสน
Phramaha Pongpetch Vajiramethi (Saengsai), Panjitr Sukumal and Niraj Ruangsana
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: pongpecth71@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 2) เปรียบเทียบ
การจัดการการเรียนรู้ จำแนกตามเกรดเฉลี่ย อายุ และระดับชั้นเรียน และ 3) เสนอแนวทางการจัดการ
เรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ
รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม เป็นการผสมผสานวิจัยระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ
ประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 160 รูป ใช้ระดับชั้น
เป็นหน่วยสุ่ม เป็นการสุ่มอย่างง่าย จึงได้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 78 รูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ
ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าความแปรปรวนทางเดียว F-test
(One-way ANOVA) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

---

*ได้รับบทความ: 2 กรกฎาคม 2566; แก้ไขบทความ: 20 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 ธันวาคม 2566
Received: July 2, 2023; Revised: December 20, 2023; Accepted: December 20, 2023

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 จำแนกตามเกรดเฉลี่ย อายุ และระดับชั้นเรียน มีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
3. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น พบว่า ควรจัดการเรียนที่สามารถให้นักเรียนกำหนดรู้ถึงปัญหาในการเรียนสามารถแก้ไขปัญหาในการเรียนได้ จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายกระตุ้นนักเรียนให้เกิดอยากเรียนรู้อยากเรียน สอนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ มีหลักการคิดอย่างเป็นขั้นตอน และสร้างความตระหนักและสอนให้นักเรียนแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; หลักอริยสัจ 4

Abstract

This study has purposes to: 1) examine the learning management conditions based on the Four Noble Truths principle; (2) compare learning management by average grade, age, and class; (3) propose the learning management conditions based on the Four Noble Truths principle for the Social Studies, Religion, and Culture Group in ordinary Phrapariyattidham secondary schools. This study was a mixed methodology research work, combining the qualitative and quantitative methods. The population was 160 students of Prabhassorn Vidhaya School, Srinuan Temple, Khon Kaen Province. A simple random sampling was performed with 78 middle students being sampled, and nine key informants were selected. The research tools were a questionnaire and an interview form. Statistics used in this study were percentages and standard deviations. The statistical value used for the hypothesis test was the F-test (One-way ANOVA). Data analysis was done by using context analysis.

The research results was found that:

1. The learning management conditions based on the Four Noble Truths principle for the Social Studies, Religion, and Culture Group in an ordinary Phrapariyattidham

secondary school or the ordinary department of Prabhassorn Vidhaya School were given a high rating overall.

2. Comparison of learning management based on average grade, age, and class showed no statistically significant (0.05) difference, contradicting the hypothesis.

3. The guideline for learning management based on the Four Noble Truths principle for the Social Studies, Religion, and Culture Group in the ordinary department of Prabhassorn Vidhaya School, Srinuan Temple, Khon Kaen Province should allow the students to identify and solve problems in the classroom, should have diverse learning management to motivate the students, should teach the students systematic and critical thinking, as well as reasonable approaches to problem solution.

Keywords: Learning Management; Four Noble Truths

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะการดำรงชีวิตตามมาตรา 6 และมาตรา 7 ความสำเร็จของการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ใ้วว่า นักเรียนจะต้องสามารถวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และเข้าใจหลักธรรม การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวมให้เป็นคนดีของครอบครัว เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศมีเหตุผลด้วยกุศลจิต และความคิดที่สร้างสรรค์ ยึดมั่นในคุณธรรม นำความรู้ไปสู่การดำเนินชีวิตที่มีความสุข โดยอาศัยวิทยาการจากกระบวนการวิทยาศาสตร์สังคมศาสตร์

และมนุษยศาสตร์ นำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมมนุษย์ได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 23 ที่กำหนดว่าการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการในเรื่องการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 21)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในฐานะเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษา สำหรับพระภิกษุ สามเณร จำเป็นจะต้องนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ หลักอริยสัจ 4 โดยกระทรวงศึกษาธิการไม่ต้องเสียเวลานำรูปแบบหรือตัวอย่างจากต่างประเทศมาใช้กับคนไทย เพราะคนต่างวัฒนธรรมต่างพื้นที่ย่อมมีวิธีการเรียนรู้เฉพาะตน จึงมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบและสั่งสอนชาวพุทธให้เป็นคนดี จึงเป็นฐานแห่งความสำเร็จในการเรียนรู้ของคนไทย ถือเป็นนวัตกรรมในการใช้กับการเรียนการสอน เพราะได้มีการทดลองใช้และพัฒนาต่อเนื่องมาโดยตลอด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 นั้นครูต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนพากเพียรตระหนักในการเรียนรู้เสมอ มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้ คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองก่อนนำไปใช้ ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ คือขั้นที่ 1 ทุภข์ คือกำหนดรู้ปัญหา ขั้นที่ 2 สมุทัย คือ สาเหตุของปัญหา ขั้นที่ 3 นิโรธ คือ ภาวะพ้นปัญหา และขั้นที่ 4 มรรค คือ วิธีแก้ปัญหาลือสิ่งที่ต้องปฏิบัติ

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน เห็นว่าผู้เรียนยังขาดทักษะกระบวนการคิด ยังสับสนในขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ จึงได้นำแนวทางหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนและเพื่อให้เกิดผลทางการเรียนสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 และนำองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยไปเป็นแนวทางและพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเกรดเฉลี่ย อายุ และระดับชั้นเรียน

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานวิจัยระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology Research) กับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology Research) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรประชากร กลุ่มตัวอย่างและกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยบูรณาการข้อมูลคุณภาพนำไปสู่ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistics Analysis) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2565 จำนวน 160 รูป โดยใช้ระดับชั้นเป็นหน่วยสุ่ม สุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จึงได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 78 รูป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยเชิงคุณภาพ มีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จำนวน 9 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมสามวิธี (Mixed Methods Research) คือแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) ดังนี้ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เกรดเฉลี่ย อายุ ระดับชั้น โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 แบ่งออกเป็น 4 ด้าน รวม 26 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด 3) แบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีคำถามที่แน่นอน การสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 จำนวน 4 ข้อ 4) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้อง (Validity) ความเหมาะสมทั่วไป รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของภาษาที่ใช้ เนื้อหาปรับปรุงแก้ไข นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ตรวจสอบแก้ตามผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทำการทดลอง (Try Out) กับกลุ่ม

ตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.86

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ใช้เครื่องมือทางคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้ 1) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$: Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.: Standard Deviation) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Consistency) ของแบบสอบถาม ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Consistency) ของแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น (α = Alpha-Consistency) ของแบบสอบถาม และ 2) สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ คือ ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และ F-test เมื่อพบความมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (Interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และเขียนในลักษณะความเรียงประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

4. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.04, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านทุกข์ (กำหนดรู้ปัญหา) ($\bar{x}$ = 4.31, S.D. = 0.47) รองลงมา ด้านสมุทัย (สาเหตุของปัญหา) ($\bar{x}$ = 4.29, S.D. = 0.45) ด้านมรรค (วิธีแก้ไขปัญหาหรือสิ่งที่ต้องปฏิบัติ) ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = 0.34) และนิโรธ (ภาวะพ้นปัญหา) ($\bar{x}$ = 3.57, S.D. = 0.22) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเกรดเฉลี่ย อายุ และระดับชั้นเรียน ปรากฏดังนี้

ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามเกรดเฉลี่ย พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย 1.50-1.99 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x}$ = 4.08, S.D. = 0.61) และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย 2.00-2.99 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x}$ = 3.93, S.D. = 0.61) และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย 3.00-4.00 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.58) นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามอายุ พบว่า นักเรียนที่มีอายุ 13 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 1.09) และนักเรียนที่มีอายุ 14 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$, S.D. = 0.99) และนักเรียนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60$, S.D. = 1.38) นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามระดับชั้นเรียน พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.37) และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.42) และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.29) นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามอริยสัจ 4 รายวิชาธรรมะ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านทุกข์ พบว่า ควรจัดการเรียนให้นักเรียนเห็นถึงปัญหาในการเรียนและสามารถแก้ไขปัญหาในการเรียนได้ ด้านสมุทัย พบว่า ควรจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายกระตุ้นนักเรียนให้เกิดอยากเรียนรู้อยากเรียน ด้านนิโรธ พบว่า ควรจัดการเรียนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ มีหลักการคิดอย่างเป็นขั้นตอน ด้านมรรค พบว่า ควรสร้างความตระหนักและสอนให้นักเรียนแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล

5. อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล ขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสาเหตุที่ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้ออาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนเฉพาะสำหรับพระภิกษุและสามเณร ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เน้นการปฏิบัติตามหลักธรรมอยู่แล้ว ครูผู้สอนจึงมีระดับการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระภุชงค์ วชิรญาโณ (วภักดีเพชร) (2560) พบว่า การจัดการเรียนการสอนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลนครอุดรธานีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะ พบว่า การจัดการเรียนรู้ครูผู้สอน

ควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจจนทำให้เกิดจิตสำนึกรู้จักหน้าที่ของตนเอง และสื่อการสอนครูผู้สอนควรมีการใช้สื่อที่ทันสมัย หลากหลายเข้าใจง่ายจูงใจให้นักเรียนสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เห็น จนเกิดทักษะทางคุณธรรมจริยธรรมที่มั่นคงในจิตใจ รวมทั้งการวัดและประเมินผลของครูผู้สอนควรมี เทคนิควิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนที่หลากหลาย สอดคล้องเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ และการ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ควรมีการสอดแทรกกิจกรรมภาคปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะทั้ง กระบวนการคิดวิเคราะห์ตามเหตุและผล จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสอดคล้อง กับงานวิจัยของพระมหาประเสริฐ ชาติเมธี (โนโธสง) (2561) พบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ในสาระพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลักร้อย จังหวัด นครราชสีมา มีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เรียนเกิดความสนใจ ตื่นเต้นและมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา สาระเป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรวิไล สุขมาก (2564) พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการ เรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ผสมผสานวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ไทย นักศึกษามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ทางวิชาชีพครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัย ของวันศิริ ก่อเกียรติอาภา (2561) พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 โดยใช้โครงงานเป็นฐาน นำหลักอริยสัจ 4 มาใช้เป็นขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนในวิชาโครงงานโดยใช้หลักเหตุผล ชั้นที่หนึ่ง คือทฤษฏี กำหนดปัญหา ชั้นที่สอง คือ สมมุติ ตั้งสมมุติฐาน ชั้นที่สามคือนิรนัย วิธีการต่างๆ ที่ใช้ ทดสอบ สมมุติฐานที่ตั้งไว้ ชั้นที่สี่คือมรรค สรุปการแก้ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา นักเรียนควรทำกิจกรรม จิตศึกษาก่อนเรียน เพื่อให้มีสมาธิและสมองตื่นตัวพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Devi, Lakshmi & Aparna (2020) พบว่า การเรียนรู้ที่สามารถทำได้ตลอดเวลาทุกที่เป็นภาษาที่ใช้บ่อยใน โลกดิจิทัลในปัจจุบัน ดังนั้นจึงเกิดความต้องการในการเปลี่ยนแปลงเทคนิคการสอนให้เข้ากันได้กับการ เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านทฤษฏี (กำหนดรู้ปัญหา) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษาโรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น มีการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียง ลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน รองลงมาคือ มีการ กำหนดรู้ถึงปัญหาในการถ่ายทอดความรู้อย่างเต็มที่ และมีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะ และรู้จัก ปัญหา และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถให้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาได้ดี ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของพระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร (โกศลสุภวัฒน์) (2563) พบว่า ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน หลักสูตร 2) ด้านกระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 5) ด้านการ วัดและประเมินผล มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sumitha and Siva Prasadh (2022) พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ของบุคคลแต่ละคนแตกต่างกัน และเรียกว่า รูปแบบการ

เรียนรู้ (Learning Style) รูปแบบการเรียนรู้ทางสัมพันธ์กับประสบการณ์จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ผ่านทางความรู้สารทางสัญญาณ 2) ด้านสมุทัย (สาเหตุของปัญหา) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น มีการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ครูมีความพยายามที่จะถ่ายทอดความรู้ที่สอนอยู่จะยากเพียงใดก็ตาม รองลงมาคือ มีการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของนักเรียน และครูพยายามสอนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบตรงกับปัญหาของนักเรียน และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ความตรงกับปัญหาของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันศิริ ก่อเกียรติอาภา (2561) พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 โดยใช้โครงงานเป็นฐาน นำหลักอริยสัจ 4 มาใช้เป็นขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนในวิชาโครงงานโดยใช้หลักเหตุผล ชั้นที่ หนึ่งคือทุกข์ กำหนดปัญหา ชั้นที่สอง คือ สมุทัย ตั้งสมมุติฐาน ชั้นที่สามคือนิโรธ วิธีการต่างๆ ที่ใช้ ทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 3) นิโรธ (ภาวะพ้นปัญหา) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น มีการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ สอนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ ในการแก้ไขปัญหาได้ รองลงมาคือ มีการสอนในรายวิชาของตนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้มากที่สุด และมีการเอาใจใส่ต่อภาระงานสอนที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังจนบรรลุ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางเอาไว้ และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ กระตุ้นให้ผู้เรียนแก้ไขงานที่บกพร่องให้ดียิ่งขึ้นด้วยการคิดไตร่ตรอง ประเมินค่า และคิดหาแนวทางพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระรุ่งโรจน์ ธิรปัญญา (รักษาราม) (2563) พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนที่เรียนรู้แบบอริยสัจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ได้ศึกษาสถานการณ์ เริ่มกำหนดประเด็นปัญหา ร่วมกันพิจารณาจากข้อมูล มีการถกเถียงเพื่อกำหนดปัญหา ร่วมกันให้ความหมายของปัญหา การรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์จำลอง ร่วมกันพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ 4) ด้านมรรค (วิธีแก้ไขปัญหาหรือสิ่งที่ต้องปฏิบัติ) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล จังหวัดขอนแก่น มีการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ สอนให้นักเรียนมีความพยายามศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ รองลงมาคือ มีการอธิบายเหตุผลในคำตอบ ชี้แจงและตรวจตราความถูกต้องก่อนส่งงานทุกครั้ง และกระตุ้นนักเรียนให้ตระหนักเข้าเรียน และร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ของตนเสมอ และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการแนะนำให้นักเรียนตระหนักในการค้นคว้าแสวงหาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา จินดาสวัสดิ์ และคณะ (2564) พบว่า

เพื่อเสนอแนวคิดการใช้วัตรกรรมการเรียนการสอนสำหรับครู อาจารย์โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมทาง พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นชุดองค์ความรู้หลักอริสัจ 4 ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหาในเนื้อหาการเรียน ศีกษาสาเหตุ ของเกิดปัญหาในการเรียน นำเสนอการเรียนการสอนด้วยเทคนิค วิธีการสื่อที่ใช้ช่วยให้เข้าใจเนื้อหา และ การนำองค์ความรู้จากการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้หลักการประยุกต์หลักอริสัจ 4 ในการเรียนการสอนนี้สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตจริง และการแสวงหาความรู้ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นชุดพุทธวัตรกรรมองค์ความรู้ชั้นยอดสุดในทางพระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Joyce et al. (2009) ศึกษาเรื่อง บทบาทของสื่อการเรียนการสอนในทางวิชาการการปฏิบัติงานในโรงเรียน มัธยมชุมชนในรอมโบ้ พบว่า การสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงานของครูและผลสำเร็จของ นักเรียน นอกจากนี้ การศึกษาพบว่า ครูใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อลดปัญหาในการได้รับและใช้สื่อการสอนที่มี คุณภาพ เช่น การยืมหนังสือและการปรับปรุงสื่อการสอนในโรงเรียนมัธยมทั้งหมด ควรศึกษาด้านการใช้ สื่อการสอนของครูและนักเรียนในกระบวนการสอนและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะจากแบบสัมภาษณ์พัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ประภัสสรวินทยา วัดศรีนวล ขอนแก่น ประเด็นที่ 1 ด้านทุกข์ (นักเรียนสามารถกำหนดรู้ปัญหา) คือ สามารถรู้ถึงปัญหาของนักเรียน และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเต็มที่ มีความรัก มีความเมตตา เอาใจใส่ในการสอนให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้อยู่เสมอ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้ให้แนวทาง คือ สร้างคุณค่า ในตัวเองจากความภาคภูมิใจในความเป็นครู พอใจในการประกอบอาชีพครู ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบ อย่างที่ดีให้กับนักเรียน เอาใจใส่และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน สอนอย่างมีความสุข สนุกกับการ ทำหน้าที่ความเป็นครู จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนรักการเรียนและเกิดความเข้าใจในเนื้อหา สร้าง ความพอใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจเรียนในวิชาที่สอน จะทำให้นักเรียนเข้าใจ และพอใจกับผลการเรียน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ตรงกับรายวิชาที่สอนและทันสมัยอยู่เสมอ นำสื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนและการมุ่งมั่นพัฒนานักเรียนด้วย จิตวิญญาณของความเป็นครู โดยคิดเสมอว่านักเรียนมีความสามารถ และมีศักยภาพในการเรียนรู้

ประเด็นที่ 2 ด้านสมุทัย (นักเรียนสามารถรู้ถึงสาเหตุของปัญหา) คือ การจัดการเรียนรู้ตามแผน หลักสูตร และวิเคราะห์ถึงปัญหาของนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้ให้แนวทาง คือ พัฒนาองค์ความรู้ ความสามารถของตนอยู่เสมอ ด้วยการศึกษาค้นคว้ารูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับ นักเรียน ด้วยการศึกษานี้อาสาที่จะสอน โดยทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และสอนเนื้อหาให้ตรงกับ สาระมาตรฐานและตัวชี้วัด จัดกิจกรรม และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้นักเรียนมีความสุขในการเรียน และแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ ในการสอนให้มีความทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของการ จัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และในด้านงานส่งเสริมงานอื่นๆ ของโรงเรียนก็จะต้องมีความมุ่งมั่น

ในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน นอกจากนี้ ยังต้องสร้างความตระหนักเรื่องความมีวินัยให้นักเรียนร่วมด้วย และทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

ประเด็นที่ 3 ด้านนิโรธ (นักเรียนรู้ถึงภาวะพันปัญหา) คือ การจัดการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนมีจิตใจตั้งมั่นในการเรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ และใช้สติในการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้ให้แนวทาง คือ สร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษา การเอาใจใส่ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบกับงานซึ่งจะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้น คิดค้นนวัตกรรมและวิธีการสอนที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักของความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการความรู้ ความสามารถ ด้วยการสร้างสื่อและนวัตกรรมที่ทันสมัย และบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาที่สอน เอาใจใส่ในการพัฒนานักเรียน มุ่งมั่นและตั้งใจในการสอนและการพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ

ประเด็นที่ 4 ด้านมรรค (นักเรียนรู้ถึงวิธีแก้ไขปัญหาหรือสิ่งที่ต้องปฏิบัติ) คือ การจัดการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนคิดพิจารณาตรวจตราหาเหตุผลเรื่องที่เรียนรู้ พร้อมกับคอยให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยความมีเหตุผล พบว่า บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้ให้แนวทาง คือ ไตร่ตรองวิธีการถ่ายทอดความรู้ว่าเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด และหาวิธีแก้พัฒนาใหม่ๆ สร้างสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของนักเรียนพิจารณารูปแบบวิธีการสอนต่างๆ มีการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อปรับใช้กับนักเรียนในการเพิ่มแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และต้องไตร่ตรองหาข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของตน แล้วนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาการทำงานให้เป็นระบบ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนประภัสสรวิทยา วัดศรีนวล ขอนแก่น ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านทุกข์ (นักเรียนสามารถกำหนดรู้ปัญหา) ด้านสมุทัย (นักเรียนสามารถรู้ถึงสาเหตุของปัญหา) ด้านนิโรธ (นักเรียนรู้ถึงภาวะพันปัญหา) มรรค (นักเรียนรู้ถึงวิธีแก้ไขปัญหาหรือสิ่งที่ต้องปฏิบัติ) ควรจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การสอนเสริม และกิจกรรมอบรม เน้นให้นักเรียนได้การฝึกจริง ได้ลงมือทำจริง ทำให้นักเรียนเกิดความตระหนกอยากรู้ อยากเรียนและพอใจในการเรียน รู้ปัญหาและแก้ไขปัญหาได้ และควรวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนในห้องเรียน ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ควรฝึกให้นักเรียนเรียนทำแบบฝึกหัดบ่อยขึ้น เพราะจะทำให้เกิดความกระตือรือร้นค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เนื้อหาใกล้เคียงกันควรรวมกันเป็นวิชาเดียว แล้วเพิ่มวิชาชีวิตโดยการศึกษาตามวิถีชีวิตจริง ควรสอนให้นักเรียนรู้จัก

คดีวิเคราะห์ที่ใช้ความคิดและไตร่ตรองหาเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ และมีแบบแผน สามารถนำไปปรับแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ควรสร้างความตระหนักและสอนให้นักเรียนใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ โดยให้นักเรียนเป็นผู้แก้ปัญหาหรือหาคำตอบด้วยตนเอง สอนให้นักเรียนมีทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปข้อมูลที่ได้ศึกษา และควรทำวิจัยในชั้น เพื่อจะทำให้ได้ทราบปัญหาและแก้ปัญหานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อการเรียนในศตวรรษที่ 21

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในด้านความรู้

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรสร้างโครงสร้างการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อให้นักเรียนได้รับองค์ความรู้ที่เหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดอื่นๆ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ทำให้พบองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วยวิธีการ 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) ด้านทุกข์ (นักเรียนสามารถกำหนดรู้ปัญหา) พบว่า ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เน้นการฝึกจริง ลงมือทำจริง เพื่อทำให้นักเรียนรู้ถึงสภาพปัญหา และตระหนักและสนใจในการเรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน 2) ด้านสมุทัย (นักเรียนสามารถรู้สาเหตุของปัญหา) ควรจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้กระตุ้นนักเรียนกำหนดรู้สาเหตุของการเกิดปัญหาได้ การจัดการเรียนการสอนควรเน้นที่การปฏิบัติ ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การเรียนการสอนควรเน้นให้มีการลงมือปฏิบัติ 3) ด้านนิโรธ (นักเรียนสามารถรู้ภาวะพ้นปัญหา) การจัดการเรียนการสอนควรเน้นการพัฒนาจิตใจให้มีประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์ปัญหา สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ 4) ด้านมรรค (นักเรียนรู้ถึงวิถีแก้ปัญหหรือสิ่งที่ต้องปฏิบัติ) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ตระหนักถึงการปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนสัมผัสถึงปัญหาของตนและ

สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล โดยให้นักเรียนเป็นผู้แก้ปัญหา หรือหาคำตอบด้วยตนเอง องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูสอน ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ให้ความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4

ภาพที่ 1 องค์กรความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: องค์กรรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร (โกศลสุภวัฒน์). (2563). *รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระรุ่งโรจน์ ธิรปุณฺโญ (รักษาราษฎร์). (2563). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระกฤษณะ วชิรญาโณ (วักดีเพชร). (2560). *การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาล นครอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประเสริฐ ชาติเมธี (โน้ตสง). (2561). *การใช้วิธีสอนแบบอริยสังคีตในสาระพระพุทธศาสนา นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลักก่อ้อย จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหา บัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรวิไล สุขมาก. (2564). ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัง 4 ผสมผสานวัฒนธรรมทาง วรรณศิลป์ไทยสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. *การประชุม วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ การจัดการ และ ศิลปะ*, 30 เมษายน 2564, (หน้า 74- 84). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วาสนา จินดาสวัสดิ์ และคณะ. (2564). นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัง 4. *วารสารภาวนา สารปริทัศน์*, 1(2), 41-52.
- วันศิริ ก่อเกียรติอาภา. (2561). *การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัง 4 โดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ ศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Devi, K. S., Lakshmi, V. V. & Aparna, M. (2020). Moodle-An Effective Learning Management System for 21 st Century Learners. *Alochana Chakra Journal*, 9(6), 4474-4485.
- Joyce, B., et al. (2009). *Model of Teaching*. (8th ed.). New York: Allyn and Bacon.
- Sumitha. P and Siva Prasadh, R. (2022). Learning Styles of Secondary School Students. *Journal of Positive School Psychology*, 6(8), 9088-9099.